

HASERRE-DANTZA (From «ZUBEROTAR MASKARADA:

Suite de danses souletines et mixaines»)

Birgina-begitarte genuen deitzen, hain zuen bere mosuak italitar arrasortzearen pintore batek egindako Gure Ama baten tankera, kara eta irudia. Hartan elkar batzen zen xahuz eta satsuz nuen guztia: haragiaren ustela, eta izpirituaren zindoa honen harroa eta haren apala. Mutirikeriaren bat ilki izan baliz beraren ezpainetarik, irudi dakidikedala munduak galdu ukan zuela ardatzaren zehatza, eta urak eman zukeela bero haundia eta erre zukeela hartaz burua ikuz dezana, eta suak berriz zeraukeola egarritsuari edanzalea irauungiko. Horigaitik guztiegaitik maite nuen —atsegin likits (uholdeak bosatu eta lurrutu) bat emanen lerauket, heurk— kolonbina apaingarri baten arauera— ukan heukeela garbi-itxura hori, mila hits, orban eta bekatu nardagarriren estalkia eta tapagailua. Eta trukezko amorantekin, puta inhalozkatu, emagaldtu eta urdanga. gau baterako ohakideekin nengoela, oldozten nuen eta pensatzen nuen: «Biz honen artean bat —bat baizik ez, batekin edukiko nuke pagu naikoa —nire birgina-begitar-tearen xahutasunaz moment batetan ez-izanik ere, xist-mist baten dirdiratzea, trumoi baten azken burrunbaren luzea ez-iraunagaitik ere, eta poz-pozik, berze egitekorik, betebeharririk eta obligazinerik ezpainuen ere izate hontan, ongi, olenzaro-bezusa baten, urteberrikari baten bezala, eramanen nituke infernuko eternitate bateko oinhazeen eta larrialdien kateak.

Hola erakutsi nuen ene amorioa.

Aldare zuri eta dundu (1) ganean, zilharrezko kanderailuak (2) zituen Birginari, aboztuko bederatziurrena egiten ze-

raukon eta begiak belz-sakon zituen neskame baten memoioarekin...

Hire buruan iduri itxurga margul batzuk baititun,
negar egiten drautan;
herstegia (3) iauzten, eta legea (4) hausten bainakusa
negar egiten drautan.

Baina eztun ulerretan,
negarra, dihoazen arimen tema gogorra dela,
nire zorotasunaren iturriak,
aize lizunki garbi batetan
lausatzen direla.

Hire lerdenera hotzean ikaritzen haiz,
bularren beirazko loratzea
lausengatzen draunadanean.

Eta hire begi politek,
negar latz ondoan,
erakusten diraudaten, nire pairuen gurutzez,
zelatak damainan
beldur eta maitezko
nahaste bat.

- (1) Blue of Mary's colour. Hautserre-eguna. T. S. Eliot.
- (2) Ihoannes Theologianoaren Apocalizsea edo Rebelazioea.
- (3) W. Shakespeare. Hamlet: prince of Denmark.
- (4) Georges Orwell: 1984¹.

Aresti S. Gabriel

1. 1984, Georges Orwell (Eric Blair, 1904-1950) ingles idazleak diktadoreen aurka eztenkadazko kritika baten titulua da. (J.S.M.).

PRELUDE A LA MUSIQUE DE LA DANCE

(From «Suite des dances Souletines et mixaines»)

Nola gertatzen baitzait mementu guztietan; nola aspertzen bainaiz soinu berri batez-edo, zein, hastapenean behintzat, irudi baitzait barnerakoi eta liluragarri, hamaitu baino lehen-ere; nola gogaitzen bainintzen dantzarik zorabilagarrienean, atsegin zitzaidan neskaila besoetan edukiagaitik-ere; hala, bada, aspertu izan naiz argi eta zabal aintzinean nuen bide malgu eta faunaz. Sarr nendin ene etsean, ilhun eta armarme-sarez eta hautsez beterik zegoen nire etsean, eta nehoi ezer erran gabe, lot nitzan ene liburuak, harr nezan orduan nuen ianzki apurra, eta arbuiozko keinu atzipekorr batekin ene ezpain bihurrietan, padutarantz ihoaten den bideari ekin niezaion, beldurrezko aieru edo azterrenik bat-ere gabe, aboro-nahizko utzikin edo hondakinik bat-ere gabe.

Bideko harrixka zorrotzetan behaztopatzen nintzen artean, nire hauzoen soak nituen nabaritzen, nire lepoan, iltze-mailuaren azpian, gabiaren azpian, zerraldo beltzeko zur-oletan sartzen den iltze bat bezala (zurginak, zur-arotzak, igarten ditut, haien lantegian erabilten dutelarik nire katabutaren egitean, hobitegian izanen zaidan, buztinezko lurr azpian ehortzirik, apurbanaka ianen nauten nire haragiaz elikatuko diren arren kafau furrundatsua) finkaturik, nola baita ezarri Iainkoaren kopeta ukigaitzean gizonaren asturuaren problema. Nitaz oldozten direla badakit. Zergaitik, ene Iaun betikorra, eman drauek gizoner oldozmena? Iauna, zergaitik? Egiaz erraiten drauat, hobeki zerbitzatuko hautela, deusean emaniko bezua hori gabe. Eta dinotela:

—Zoro da; bai, zoro. Egiten du alde bere familietarik, guztiziatu ahal dezakeien onura eta probetxurik desiragarriena eskeinten draukotenean.

—Zoro naiz; bai, zoro. Eta nitan egin izan den zorotasun hau ene familitik heretaturik dut. Ene amona biak, eta ene aitaren osaba bat, bereterr zen bat, izan ziren hil zorategietan, eta orain-ere izeba bat dut zoro. Eta eznaiz kupidatzen zuetaz, iraintzen nauzelakotz, baina zoro etzaretelakotz. Eztakizue-a, agian, bakerano helduko etzaretela, zuen zuhurkerian irauten baduzue? Umantasuna, poetatasuna, martiritasuna eta saindutasuna dituzue bakearen eta loriaren ateak irekiten dituzten gakoak. Eta ilhuntsen zait kopeta, zuen iraina ezin barka diezazuekedalakotz, betarik ukanen eztuzuelakotz, zuen nehoiz-ere egonen eznaizelakotz, bi mundu berezten dituen pareta guen artean baitago.

Irauten dut bidean, ebilten eta ebilten, bustirik ene adatsa goizaldean erori den euriaz, irakiten ene burua eguerdian galdatu den eguzkiaz.

Maurtuan ezkeru, edireiten dut, uste nuen baino laketgarriago, gorkugarriago dela. Igeritan dut haren gelditasunean, haren eihartasunean. Ikazten naiz han eztagozin zuhaitzetako enborretarik, aspalditik ebagi diren adarr kimudunetara igaitekotz, zumarr batek ezin iasan ditzakeien madari, marrubi, gerize eta mertxike, umo, zorhi, gozo eta ezti batzuk dastatzekotz. Han dut gonburua, mukarua.

Eta agorrik dagoen lats bateko errekatik ikusten dut, eneganatzen, emazteki-tankera bat, paduaren pairuetako ezagugarriarekin haren begitarte erdi-zimurtuan (behin bolizkoa zena), aize kiskaltzailaren sakiakin haren kaderetan (behin behorr batenak bezaen mehe eta azkarr zirenak). Haren oinak ortutsik, haren adatsa burutsik, haren gorputza bilutsik. Bekatu bat dirudi mila bertute artean. Larrosatze ernai-berri bateko lehen lorea dirudi, mila urtez beilegitutako, eta antropologiaz eta arkheologiaz minzutzen diren paper urratu asko artean.

Etorten zait eta irriparre hezi batekin:

—Hemen niagok —dinost—. Baldin maurtuak atseginik emaiten badrauk, neuri-ere emanen diraudak; baldin ba-kea eta mukurua kausitzen badituk hemen, neurk-ere kausituko ditikeat.

Bat-batean, eztakit nun otezegozin soinulariak, zisneen aintziraren balleta hasi zen inardukiten, eskuragarri, errax, edozein zentzutarako egina bezala, zisne gabe, aintzira gabe, ilhargi gabe, oihan-abarrotsik gabe, kulunkatzen genduela haren rithmuan. Besarka nezan gerrian, iarr ziezatan besoa sorbalda gainean, eta eskuak elkaturik, abia ginten dantzatan.

Mihia eta aho-sapaia garratz, mingots nituelarik (nire ezpainak haren belarri eskuinean), minzo nintzen, erraiten neraukola:

Zerarren etorr hendin nire bakartegira?

Hemen, eremuaren elkorrean egunaren
zigorrian, gauaren hotzean,
eztiagon aterperik.

Zerarren etorr hendin?

Gose eta egarri izaitekotz?

Ezaiz nekezalea.

Maite naunala...

Baina, gero?

Ihoa, ihoa, laisterr, hadi itzul lehen-baino-lehen,
hire huriaren ugaritara, nire huria eta ugaria
lehen zanetara, huria inguratzen duten zelaietara.

Igarri dun-a, hemengo urrikeriaz
asperr hadinean, gertatuko dakinana?

Zoriona eta dostaldia iraun-ahal;
maitetasuna ezin-iraun.

Eztun iasanen beti.

Buru-indarrik ezpaitun.

Buruaren indarra elkarrena baino
iraunkorrago dun.
Bihurr hadi orain.

Oraintxe dun haroa.

Errumesa eztun orotsaren baizik abaroa.

Arestiarr Gabirel